

Laatdienst 3 oktober 2021

Jaarthema 2021-2022: Vragen in de Bijbel

Adam waar ben je? (Gen. 3)

Voorganger: Ferdinand van Melle (em. predikant PKN, geestelijk verz. justitie)

Inleiding:

Hier op de tafel zien jullie een wonderlijke plant in verschillende gedaanten. Een woestijnroos. En wat hier ligt is niet vandaag of gisteren, maar van vorig jaar toen wij met hetzelfde groepje de laatdienst hadden voorbereid voor januari 2020, anderhalf jaar geleden. Het zou gaan over leven in de woestijn. Die dienst ging niet door zoals *niets* meer doorging en we kwamen vanzelf in de woestijn van het isolement en lockdown vanwege corona.

Godzijdank zijn we weer bij elkaar. En die woestijnroos? Ach, die heeft het dat jaartje wel uitgehouden. Kan wel 100 worden wist Madeleine. Al deze rozen hebben rustig gewacht tot ze bij ons weer open mochten en meebloeien in deze viering.

In het jaarthema van bijbelzinnen met een vraagteken kozen we voor een klein zinnetje uit het scheppingsverhaal van genesis. Die eerste hoofdstukken van de bijbel zijn ontstaan en opgeschreven in de periode dat een deel van het joodse volk was gedeporteerd naar Babylonië. 6^e eeuw voor christus. De babylonische ballingschap. In die periode is men intensief gaan nadenken over vragen als: hoe komt het dat/ Waar komt een mens vandaan? Wat is schuld? Wat is schaamte? Wat is goed en wat is kwaad. Wie ben ik? En wie is die ander? En wat hebben we met elkaar te maken in de woestijn van het leven? In Babel zijn deze verhalen ontstaan en de ballingen gebruikten beelden en verhalen die ze in dat verre land hadden gehoord als rekwisieten voor hun geloofsverhaal. Slang, zondvloed, de eerste mens, onsterfelijkheidskruid, torenhoge tempels, die ze daar zagen. Maar ze gaven er andere spitsen aan, nieuwe betekenissen.

Zo wil het scheppingsverhaal, het paradijsverhaal, de zondvloed en babels toren worden gelezen als mensenspiegel. Het verhaal wil ons, jou en mij in die tuin zetten. Met je in gesprek komen met jou en mij. Wij zijn Adam, wij zijn Eva. Die vragen wie we zijn en waar we zijn, en wie ons roept en wie wij roepen om gehoord te worden.. Deze oude verhalen worden gelegd op mijn, jouw levensverhaal. Verhaal van nu.

De vraag: Mens, waar ben je uit het scheppingsverhaal. Het gaat over bij de naam geroepen worden, het gaat over je klein maken van schaamte, maar vreugde dat de ander jou hoort roepen en dat er een stem is vanuit de hoge, dat je je kunt verstoppen, dat er nepnieuws is, leugen en integriteit, eerbied voor elkaar en de aarde waar zelfs een roos in de woestijn kan verwaaien met de wind en toch bij een paar druppels water weer openbloeien als ie wordt geroepen.

Overweging.

Mens waar ben je? In dit oude verhaal spiegelt ons leven van nu. Jij en ik zijn adam of eva. Het verhaal zegt: ho jullie zijn niet alleen, er was al een aarde voor jou, grond, aarde die jou draagt, er is een tuin met bomen en bloemen, er zijn dieren en allemaal eerder dan jij. En daarbij: je hebt jezelf niet gemaakt, wij zijn geboren, er is een oudere ,eerdere die ons leven schonk. Die er eerder was. Het scheppingsverhaal noemt hem of haar De Ene, de Eeuwige, Er is een boom van kennis van goed en kwaad, zeg maar het besef dat er goed en kwaad bestaat. en een appel die daar symbool voor staat. Wie die appel eet gaat ontdekken dat er verschil is tussen goed en niet goed. Dat er keuzes in je leven zijn. Als je beseft dat er verschil is tussen goed en kwaad hoe weet je dan hoe je de goede kant op kan of de mensonterende kant? Er is een slang die je op gedachten kan brengen om de nietgoede kant op te gaan. Twijfel zaaien. En de Ene, de Eeuwige met wiens naam je die we ook God, Jahweh, Adonai, de Heer, noemen, die je gemaakt heeft uit een zee van liefde wil je in die draaimolen van goed en kwaad helpen het leven te kiezen, de liefde, de trouw en de toekomst. Die wil vriendschap die geborgd kan worden door levensaanwijzingen, zoals de 10 woorden..

Op het moment dat de appel is gegeten en zo menselijk is het verhaal, in de avondkoelte wandelt de Ene door de tuin en mist de mensen. Hij roept: mens, waar ben je? Waar ben je mee bezig? Waar ben je nú mee bezig? Waar ben je met je gedachten? Waar denk je aan?

In het verhaal gaan Adam en Eva elkaar de schuld geven. Ai, dat komt dichtbij. Zo is schuld ontstaan. Dat is een breuk in de sjaloom. En dan ontstaat schuld. Zo zonde dat dat gebeurt! En alsmaar weer. En in dat spanningsveld van schuld, beschuldigen en ontkennen en er een draai aan geven daar ontstaat angst, je wordt bang voor elkaar, ik word bang voor mezelf. En dan is schaamte

ontstaan. Of je ontkent alles, dan ontstaat leugen, het kwaad. Soms krimp je, dan verberg je je, hoe kan je dan weer opengaan? Ineens kom je in je leven in de wirwar van kiezen tussen goed en niet-goed, tussen elkaar dienen of aan elkaar vérdienen, elkaar hooghouden of elkaar naar beneden halen en al die ingewikkelde tussenvormen.

We hebben elkaar in coronatijd niet veel gezien, we waren op afstand. Dat was voor sommigen heilzaam, anderen verdorden. Nu zijn we er weer, bij elkaar en daarom bij de Eeuwige , die Ene wiens naam zo ontzagwekkend en tegelijk kinderlijk eenvoudig is: Die vraagt het vandaag: waar ben je? Ben je er nog? Mag ik met je?

Ik hoor in die roep ook een hunker naar contact! Waar ben je? Ik kan niet zonder je! Augustinus zei: het zo: bidden is God gezelschap houden. Ik stel me voor, als een soort geloofsverbeelding : De Eeuwige wandelt in de avondkoelte, het mooiste moment van de dag, , er is een bankje en de Eeuwige gaat uitrusten, en ik schuif er stilletjes naast. En vanuit die zachte koelte klinkt zijn stem: o ben jij daar. Wij genieten van de in de avondkoelte op een bankje in die tuin zitten en dingen vertellen, en de stem van Ene horen, die kan zeggen: o ben je dáár! Behoorlijk kritisch. Maar tegelijk weet je je geborgen. Dan kan ik de wereld in, die er al was en nu zelf dingen durven, af en toe roepen dat iets niet kan, dat het kwaad is, en dat durven. Mensen hooghouden die het goede doen. Durven naar je medemens te roepen: waar ben je? Durven liefhebben, durven ruziemaken, durven vergeven. Durven een appèl op elkaar te doen om als roepende in de woestijn de roos open te laten gaan en te vertrouwen op een tuin van vrede en recht.

Ferdinand van Melle

Tekst Annego Hogebrink voor de LAATviering zondag 3 oktober 2021
'Jaarthema: Vragen in de bijbel'

Op de gedenksteen van het graf vlakbij dat van mijn overleden man Marius, staat '...Gij hebt mij opgeroepen. En ademloos volg ik uw lichtend spoor'. Het komt uit een gedicht van Ida Gerhardt dat wij hier ook wel eens zingen.

Het raakt me altijd weer: 'opgeroepen worden'. Door wie? Door wat?

Het is de eerste vraag in de bijbel: mens waar ben je? (Eigenlijk is de eerste vraag in het bijbelse verhaal die van de slang aan de vrouw. Maar dat is een ander soort vraag).

Na dat overlijden van mijn man, nu twee jaar geleden, voelde ik mij leeg én omringd door leegte. En vaak kwam dan het beeld bij mij op van een woestijn: woest en leeg.

Er is daar niemand in die woestijn. Ik ben aan mijzelf overgelaten. Ik ben de weg kwijt, en de hemel is stil en doof. Ik dwaal, voel mij verdwaald in het leven.

Waar is een oase? Waar leven is? Bloei? Waar andere mensen zijn? Voeding voor lichaam en ziel? Waar de hoop levend wordt gehouden, waar toekomst is? Waar je steeds opnieuw mag beginnen? Zoals de woestijnroos ons dat laat zien....

Een oase, dat is voor mij daar waar iemand of iets mij vraagt: mens waar ben je? Waar leegte ook ruimte kan zijn, waarin mensen elkaar oproepen, zoals we zojuist uitgebeeld zagen.

Waar ik opgeroepen word. En waar ik antwoord kan geven.

Hier ben ik!

Ik mag er zijn!